Klapalekiana, **33**: 185-186, 1997
ISSN 1210-6100

K výskytu *Emus hirtus* na území České republiky (Coleoptera: Staphylinidae)

On the occurrence of *Emus hirtus* in the territory of the Czech Republic (Coleoptera: Staphylinidae)

Petr KOČÁREK

Katedra ekologie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého, Tř. Svobody 26, CZ-771 46 Olomouc

Faunistics, endangered species, Coleoptera, Staphylinidae, *Emus hirtus*, Czech Republic

Abstract. *Emus hirtus* (Linnaeus, 1758) is a coprophilous species inhabiting natural pastures where it feeds on the larvae of coprophagous Coleoptera and Diptera. In the past century the species was relatively abundant in the territory of the Czech Republic, but in 20th century it started to disappear in connection with the restriction of pasturage. Since 1957 the species hasn't been verified in this territory. Two new records are published in this paper: two specimens were caught at a municipal dump (Bohemia centr.: Poděbrady, square 5856, 20.x.1978) and one on a roe carrion nearby Ostrava-Koblov (Silesia, square 6175, 19.v.1996). The recent occurrence of stable populations in the Czech Republic is debatable because optimal habitats are absent now. The species probably migrates and constitutes only unstable temporary populations in substitute habitats.

Drabčík *Emus hirtus* (Linneaus, 1758) patří do ekologické skupiny brouků vázaných na trus skotu. Jeho vazba spočívá v predaci larev koprofágního hmyzu (= koprofilie) - zejména brouků čeledi Scarabaeidae a much čeledi Scatophagidae. Zřídka se vyskytuje také na koňských, příp. lidských exkrementech, pod hnijícími rostlinnými zbytky, na mršinách, hnijících houbách a stromové míze (Smetana 1958, Horion 1965). Nalézán bývá zpravidla pouze jednotlivě, výjimečně také hromadně (Weise 1953, Smetana 1958).

V souvislosti s omezováním tradičních forem pastevectví se tento druh, v minulém století ostrůvkovitě rozšířený na Moravě i v Čechách (viz. např. Klug 1855, Müller 1862, Lokay 1869, Reitter 1870), stával stále vzácnějším a v druhé polovině 20. století zde téměř vymizel. V tomto století bylo z území České republiky publikováno pouze několik faunistických zpráv: Zoufal (1922) - Prostějov, Hudeček (1936) - Přerov, Fleischer (1927-1930) - Pavlovské kopce, Smetana (1958) - Radotín, Hradec Králové, Znojmo. Ve sbírce Moravského Zemského muzea v Brně je po jednom exemplář z Brna (coll. Mazur, bez data) a Prosenice (coll. Zoufal, bez data). Od roku 1957 nebyl výskyt na území České republiky zaznamenán.

Šustek (1995) v současnosti považuje druh *Emus hirtus* na území navrhované rozšířené Biosférické rezervace Pálava za vymizelý druh. Na území Rakouska je velmi vzácný a figuruje v Červené knize (Jäch 1994), vzácný je rovněž v sousedním Polsku (Horion 1965; Burakowski, Mroczkowski & Stefańska 1980). Častěji bývá dosud sbírán na Slovensku (Kočárek in prep.), kde nebylo v minulosti pastevectví tolik omezováno.

Materiál. Bohemia centr.: Poděbrady (5856), skládka komunálního odpadu, 20.x.1978, 2 ex., V. Karas leg., det. et coll.; Silesia: Ostrava-Koblov, Landek (6175), 250 m n.m., kadaver srny na poli, 19.v.1996, 1 ex., P. Kočárek leg., det. et coll.

Oba nálezy pocházejí z atypických, zřejmě pouze náhradních biotopů, a nebyly již na stejném místě opakovány. Skládka odpadu v Poděbradech byla byla do následujícího roku zavezena (V. Karas, pers. comm. 1997); lokalita v Ostravě-Koblově byla několikrát v průběhu roku 1996 navštívena a byla zde také instalována zemní past s návnadou rozkládajícího se masa.

Vzhledem k tomu, že *Emus hirtus* velmi dobře létá na značné vzdálenosti (Horion 1965), mohou tyto ojedinělé nálezy představovat exempláře zalétlé z míst s trvalým výskytem nebo poukazovat na populace založené takto zalétlými jedinci, které v souvislosti s absencí vhodných biotopů měly pouze přechodný charakter. Existence trvalé stabilní populace na území České republiky je vzhledem k prakticky úplnému upuštění od tradičního pastevectví málo pravděpodobná.

PODĚKOVÁNÍ. Za pomoc děkuji RNDr. J. Boháčovi, DrSc. (České Budějovice), Z. Černému (Mírovice), Ing. J. Janákovi (Rtyně nad Bílinou), V. Karasovi (Veselí nad Lužnicí), RNDr. MUDr. P. Nohelovi, DrSc. (Praha), RNDr. J. Vitnerovi (Praha) a M. Zúberovi (Kosmonosy).

LITERATURA

BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M. & STEFAŃSKA J. 1980: *Katalog fauny Polski, Cz. 23, tom 7., Kusakowate - Staphylinidae, Cz. 2.* PWN, Warszawa, 272 pp. (in Polish).

FLEISCHER A. 1927-1930: *Přehled brouků fauny Československé republiky.* Mor. mus. zemské, Brno, 483 pp. (in Czech).

HORION A. 1965: *Faunistik der Mitteleropäischen Käfer, Band X. Staphylinidae. 2. Teil (Paederinae bis Staphylininae).* A. Feyel Verlag, Überlingen-Bodensee, 335 pp.

HUDEČEK L. 1936: Poznámky o broucích Přerovska a střední Moravy. *Čas. Vlast. Spol. Mus. v Olomouci*, 49: 140-147 (in Czech).

JÄCH M. A. 1994: *Rote Liste der gefährdeten Käfer Österreichs (Coleoptera)*, pp. 107-200. In: GEPP J. (ed.): *Rote Listen gefährdeter Tiere Österreichs. Vol. 2.* Bundesministerium für Umwelt, Jugend und Familie, Graz.

KLUG E. 1855: Verzeichnis der in der Umgebung von Olmütz vorkommenden Käfer. *Erster Jahresbericht über die Kais. Kön. Realschule zu Olmütz im Schuljahre 1855, Olmütz:* 6-18.

KOČÁREK P. in prep: Emus hirtus (Linnaeus, 1758) in Slovakia - on the recent occurrence of endangered species (Coleoptera: Staphylinidae).

LOKAY E. 1869: Verzeichnis der Käfer Böhmens. *Arch. Naturwiss. Landesdurchforsch. Sect. 4,* 1(1868): 7-77.

MÜLLER J. 1863: Verzeichniss der bis jetzt in Mähren und Oesterreich-Schlesien aufgefundenen Coleopteren. *Verh. Naturforsch. Ver. Brünn*, 1: 211-245.

REITTER E. 1870: Uebersicht der Käfer-fauna von Mähren und Schlesien. *Verh. Naturforsch. Ver. Brünn*, 8: i-vii + 1-195.

SMETANA A. 1958: *Drabčíkovití - Staphylinidae. Fauna ČSR 12.* Nakl. ČSAV, Praha, 435 pp. (in Czech).

ŠUSTEK Z. 1995: Coleoptera: Staphylinoidea 4 (Micropeplidae and Staphylinidae), pp. 389-402. In: ROZKOŠNÝ R. & VAŇHARA M. (eds.): Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO II. *Fol. Fac. Sci. Natur. Univ. Masarykianae Brunensis, Biol.*, 93: 215-406.

WEISE E. 1953: Autochthones Massenvorkommen von Emus hirtus L. (Col., Staphyl.). *Entomol. Blätt.*, 49: 20-21.

ZOUFAL V. 1922: Fauna brouků prostějovského okresu. *Věstn. Klubu Přírodověd. v Prostějově,* 18(1920-1921): 5-21 (in Czech).